

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE SOCHACZEWSKIM
NA LATA 2021 - 2025**

Sochaczew, 2021

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Przemoc w rodzinie –definicja, charakterystyka zjawiska, konsekwencje przemocy.	6
2. Przemoc domowa w powiecie sochaczewskim. Diagnoza problemu w oparciu o dane uzyskane z jednostek powiatowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	10
3. Założenia programu, podstawa prawna, cel główny, cele szczegółowe, działania, oczekiwane rezultaty, wskaźniki	16
4. Realizatorzy i współrealizatorzy programu	21
5. Monitoring i ewaluacja programu	22
6. Ocena i ewaluacja Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020	23
7. Źródła finansowania programu	25
8. Harmonogram	26

Wprowadzenie

Niniejszy Program powstał w wyniku badań przeprowadzonych w grudniu 2020 r. i jest odpowiedzią na diagnozę problemu przemocy w rodzinie w powiecie sochaczewskim, jest także kontynuacją powiatowego programu na lata 2016-2020. Jako narzędzia badawczego użyto kwestionariuszy ankiety skonstruowanych odpowiednio dla każdej grupy badawczej. W badaniu uczestniczyły następujące instytucje powiatowe:

Komenda Powiatowa Policji w Sochaczewie

Gminne Zespoły Interdyscyplinarne

Sąd Rejonowy w Sochaczewie

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Sochaczewie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie

Placówki oświatowe z całego powiatu sochaczewskiego.

Główny nacisk w ankietach badawczych położono na poznanie możliwości pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz umiejętność wykorzystania tych narzędzi, które daje znowelizowana w 2020 r. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Dane statystyczne dotyczące występowania przypadków przemocy w rodzinie pochodzą z Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie, Sądu Rejonowego w Sochaczewie, Zespołów Interdyscyplinarnych z każdej gminy. Przedstawiciele oświaty w ankietach określili nam przede wszystkim zasoby, którymi dysponują osoby na co dzień stykające się z rodzinami dysfunkcyjnymi, wymagającymi pomocy, zagrożonymi przemocą czy uzależnieniami. Pedagodzy i wychowawcy szkolni i przedszkolni mieli możliwość określenia słabszych stron systemu pomocy rodzinie, ale także określili potrzeby szkoleniowe i obszary działań, w których nie czują się pewnie. W poprzednim powiatowym programie przeciwdziałania przemocy na lata 2016-2020 wiele działań profilaktycznych kierowano do dzieci, młodzieży i dorosłych we wszystkich powiatowych szkołach i przedszkolach. Badania pokazały jak trudna i wymagająca jest praca z osobami doświadczającymi przemocy i z osobami stosującymi przemoc, dlatego w niniejszym Programie duży nacisk położono na interdyscyplinarność, współpracę instytucji i organizacji pozarządowych, a przede wszystkim wsparcie w codziennych zadaniach, dlatego jednym z najważniejszych punktów i planów na przyszłe lata są spotkania superwizyjne dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z art. 18 i 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. wynika, iż instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką państwa, którego obowiązkiem

jest udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Rodzina, w której dochodzi do przemocy jest rodziną w kryzysie, każdy z jej członków potrzebuje pomocy z zewnątrz, aby pokonać trudności wynikające z sytuacji w jakiej się znaleźli. Każda instytucja pracująca w obszarze pomocy społecznej jest zobowiązana do podjęcia natychmiastowych działań powstrzymujących przemoc i chroniących osoby doświadczające przemocy. Ścisła współpraca wszystkich instytucji pomocowych działających na terenie powiatu sochaczewskiego pozwala na szybką i skuteczną pomoc. Współpracę tę zapewnia powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który pozwala wypracować standardy postępowania w przypadku podejrzenia występowania przemocy oraz skutecznie chronić najsłabszych członków rodziny – tych, którzy doświadczają przemocy.

W powiecie sochaczewskim od 2012 roku realizowany jest Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Z analizy danych za lata ubiegłe wynika, że problem przemocy w rodzinie pozostaje na porównywalnym poziomie nawet w 2020 roku, kiedy w związku z pandemią wiele osób ze względu na lockdown lub izolację nie mogło korzystać z typowych form pomocy, jak również pracownicy OPS nie mogli pracować w środowisku tak jak do tej pory. Przewidujemy, że ta sytuacja wpłynęła negatywnie na rodziny, zwłaszcza te zagrożone przemocą. Wskazuje to na ogromną potrzebę zwiększenia liczby działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do wszystkich mieszkańców powiatu. Potwierdzają to pedagodzy szkolni biorący udział w ankiecie diagnozującej. Należy także rozszerzyć ofertę pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz świadkom przemocy o formy grupowe (grupy wsparcia, grupy rozwijające kompetencje). Z powodu pandemii w 2020 r. wiele działań profilaktycznych, wiele spotkań oraz konsultacji odbywało się online. Ta zmiana w całym kraju spowodowała większą elastyczność instytucji działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Wydaje się, że w kolejnych latach działania zdalne będą kontynuowane i wykorzystywane jako wsparcie wszystkich innych form pomocy i profilaktyki. Zgodnie z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w powiecie sochaczewskim zostaną podjęte działania wspierające Zespoły Interdyscyplinarne poprzez organizację superwizji lub grup wsparcia dla członków grup roboczych.

Niniejszy program ma służyć wytyczeniu kierunków działania dla wszystkich podmiotów szczebla powiatowego zaangażowanych w realizację założeń pomocy osobom uwikłanym w zjawisko przemocy lub nim zagrożonym. Zaplanowane działania mają na celu poprawę sytuacji rodzin doświadczających przemocy, a także ochronę osób i rodzin zagrożonych

zjawiskiem przemocy. Program będzie stanowił operacyjny zakres strategii zmierzający do zwiększenia skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania oraz ograniczenia przemocy w rodzinie w powiecie sochaczewskim.

Założenia Programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

1. Przemoc w rodzinie –definicja, charakterystyka zjawiska, konsekwencje przemocy.

1.1. Definicja przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 2 ust 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2020 poz. 218, 956 *przemoc w rodzinie, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

Jak wynika z powyższej definicji przemoc jest:

- intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień;
- przemoc psychiczna – to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych;
- przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy;
- przemoc ekonomiczna – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy;

- zaniedbanie – polegające na niezaspokajaniu potrzeb emocjonalnych i fizycznych, najczęściej osób dorosłych wobec dzieci; niejednokrotnie wyraża się ona w odrzuceniu emocjonalnym dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, problemami itp.

Nie należy zapominać, iż przemoc ma charakter cykliczny. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- fazy narastającego napięcia;
- fazy ostrej przemocy;
- fazy miodowego miesiąca.

Ta ostatnia faza sprawia, iż osoby dotknięte przemocą wycofują zawiadomienie o przestępstwie, ponieważ sprawca krótkotrwale zmienia swoją postawę i zachowanie. Najczęściej „cichymi” ofiarami przemocy są kobiety. To one, często z uwagi na lęk, poczucie niskiej wartości, odrzucenie, samotność, wstyd, przez długi czas ukrywają stosowanie wobec nich przemocy. Może wynikać to również z nieprawidłowo wyuczonych z domu rodzinnego wzorców, co wiąże się z dziedziczeniem nieprawidłowych zachowań i postaw.

Bez pomocy z zewnątrz osoba doznająca przemocy rzadko kiedy jest w stanie sama ją przerwać. Wynika to często z faktu wiary w możliwość samoistnej zmiany zachowania sprawcy przemocy.

1. 2. Konsekwencje zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody dla zdrowia psychicznego i fizycznego, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób doświadczających długotrwałej przemocy uwidaczniają się problemy somatyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów należą:

- obrażenia ciała,
- choroby somatyczne związane ze stresem (bóle głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w stany depresyjne, niepokój,

- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji,
- niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością,
- nieufność, poczucie zagrożenia,
- niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne,
- kłopoty z koncentracją,
- zwiększone spożycie środków psychoaktywnych,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Osoby doświadczające przemocy niejednokrotnie zmieniają zdanie, bronią sprawcy. Zachowania te wynikają z wyuczonej bezradności, czy też stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących wyjściu z przemocy może mieć związek z przekonaniem o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami albo z niskiej samooceny.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Dzieci są często bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Pomijając obrażenia cielesne, przemoc ze strony najbliższych powoduje u dziecka zaburzenie poczucia bezpieczeństwa i zaufania. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb nie pozostaje bez znaczenia dla dalszego rozwoju młodego człowieka, a także może być przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych.

Przemoc psychiczna może prowadzić do:

- nieprzystosowania emocjonalnego i psychicznego objawiającego się poprzez niski poziom kompetencji społecznych oraz trudności w kontaktach z rówieśnikami,
- deficytów intelektualnych w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności,
- problemów afektywno – behawioralnych takich jak: agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm.

Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego:

- trudności w nauce, wagarowaniu,
- ucieczek z domu,
- udziału w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych,
- wysokim poziomie agresji, nadużywaniu alkoholu i narkotyków.

Przemoc domowa stanowi poważny problem społeczny. Zniszczony zostaje cały system rodzinny, odebrane poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju, zwłaszcza dzieciom. Istnieje duże ryzyko powielania przez najmłodszych zachowań przemocowych w dorosłym życiu. Brak właściwej reakcji na przemoc potęguje ją i utrwała, niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

2. Przemoc domowa w powiecie sochaczewskim. Diagnoza problemu w oparciu o dane uzyskane z jednostek powiatowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W skład powiatu sochaczewskiego wchodzi osiem gmin, jedna miejska – Gmina Miasto Sochaczew oraz 7 gmin wiejskich – Gmina Brochów, Gmina Rybno, Gmina Teresin, Gmina Nowa Sucha, Gmina Iłów, Gmina Młodzieszyn, Gmina Sochaczew. Cały powiat zamieszkuje ponad 85 tys. mieszkańców, najwięcej w Gminie Miasto Sochaczew - 37, 925 osób, najmniej w Gminie Rybno - 3,494 osób. Widać to także na mapie występowania przemocy domowej, zdecydowanie najwięcej odnotowanych przypadków przemocy, jak również wszczętej procedury” Niebieskie Karty” odnotowuje Gmina Miasto Sochaczew, najmniejsza ich ilość to Gmina Rybno. 51,3 % całej populacji powiatu sochaczewskiego stanowią kobiety (43 664), 48,7 % to mężczyźni (41 483). Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat, a ponad 50% osób żyje w małżeństwie.

Przedstawiając poniższe dane badawcze widać wyraźnie, że zjawisko przemocy jest naturalnie związane z danymi demograficznymi. W gminach mniejszych, o mniejszej gęstości zaludnienia przypadków przemocy jest mniej, natomiast w miejskiej gminie odsetek ten jest wyraźnie wyższy. Wskazuje to na konieczność zwiększenia ilości i intensywności działań profilaktycznych jak i interwencyjnych, co znajduje odzwierciedlenie w niniejszym Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

O skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie sochaczewskim mogą świadczyć dane pochodzące z następujących instytucji :

Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie

Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych

Sądu Rejonowego w Sochaczewie

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie

Placówek oświatowych z całego powiatu sochaczewskiego

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sochaczewie wynika, że od 2017 roku każda interwencja związana z przemocą domową skutkowałą wypełnieniem przez funkcjonariuszy formularza „A” Niebieskiej Karty” przesyłanego następnie do właściwych Zespołów Interdyscyplinarnych.

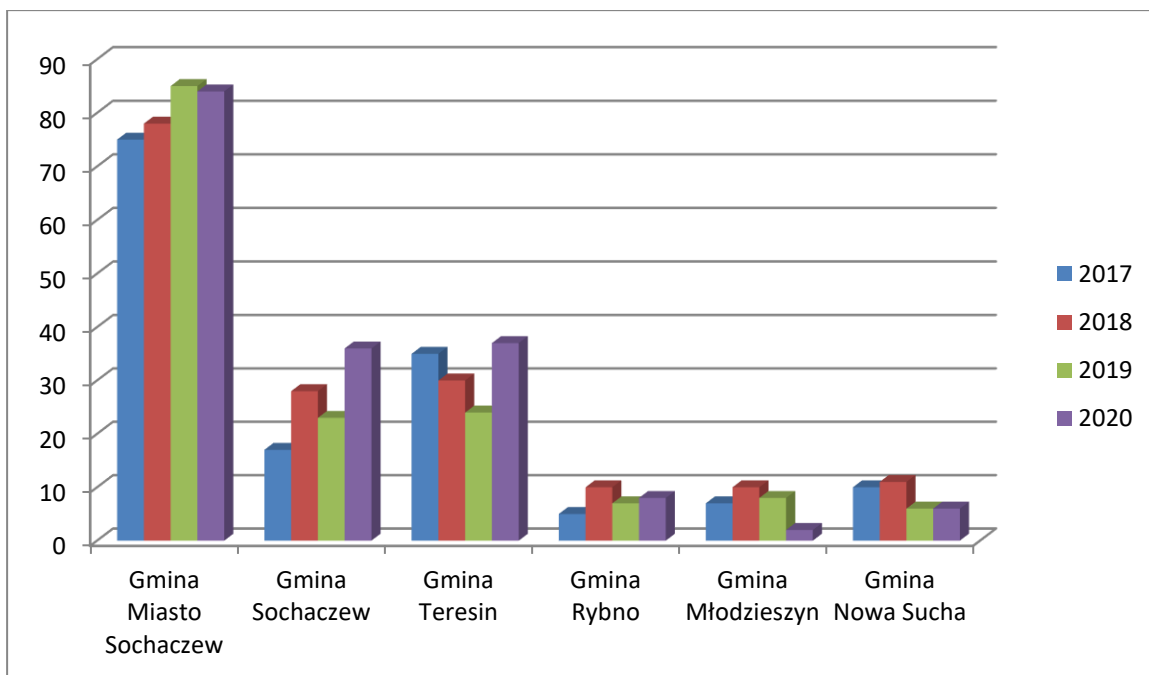
rok	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba założonych NK przez Policję podczas interwencji domowych	120	148	123	165

Z tabeli wynika, że liczba ta znacząco wzrosła w 2020 r. co może świadczyć o wzroście przemocy w powiecie sochaczewskim podczas sytuacji związanej z pandemią SARS Cov-2 i „zamknięciem” mieszkańców w domach, ale też o większej świadomości społecznej mieszkańców powiatu sochaczewskiego. Porównując dane z Policji z danymi uzyskanymi z Zespołów Interdyscyplinarnych wynika, że to właśnie funkcjonariusze Policji najczęściej wszczynają procedurę „Niebieskie Karty” w powiecie sochaczewskim. Najmniejszy odsetek formularzy „A” nadal pochodzi od instytucji związanych z oświatą i bardzo znikomy od placówek ochrony zdrowia, które zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mają możliwość i wręcz obowiązek wypełniania Niebieskich Kart w przypadku **podejrzenia** przemocy w rodzinie.

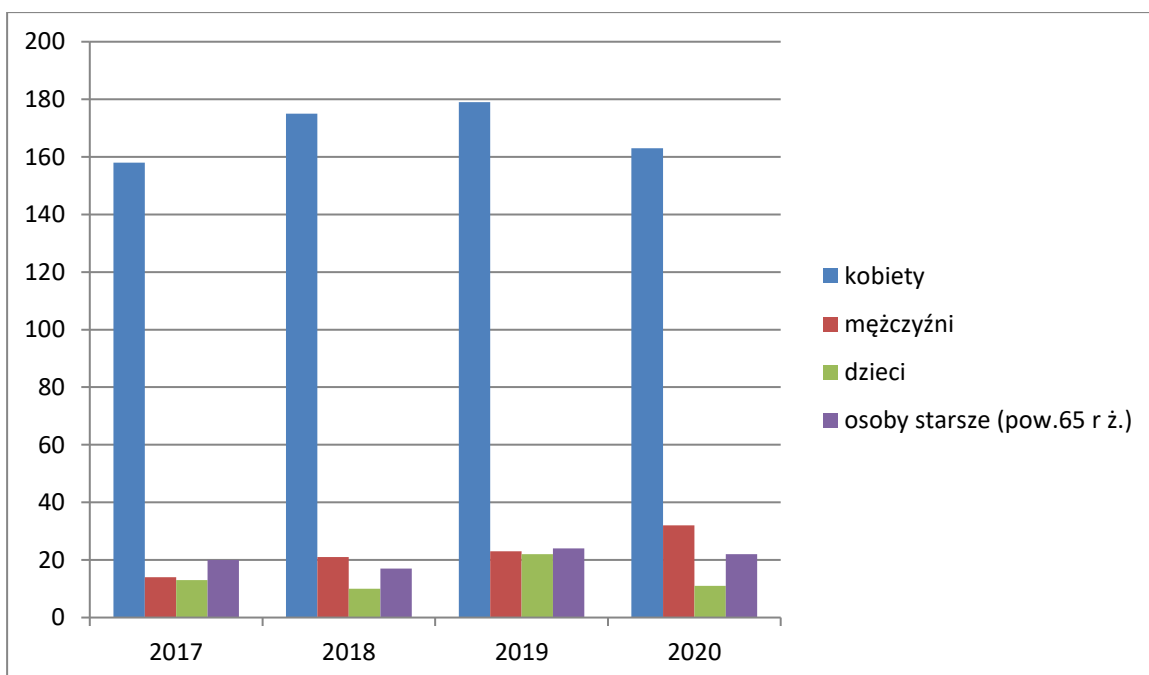
rok	2017	2018	2019	2020
Liczba formularzy „A” trafiających do Zespołów Interdyscyplinarnych	171	189	179	197

W porównaniu z latami poprzednimi wskaźniki pokazują minimalny wzrost liczby założonych Niebieskich Kart, czyli formularzy „A”, które trafiły do gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych. Najmniej przypadków odnotowano w 2017 r. – 171, najwięcej przypadków miało miejsce w 2020 r. – 197 założonych Niebieskich Kart. Może to mieć związek z pandemią SARS Cov-2 w 2020 r., podczas której więcej osób pracowało zdalnie, odbywało kwarantannę lub przebywało na izolacji domowej. To był bardzo trudny czas dla wszystkich rodzin, a najtrudniejszy dla tych, które nie wypracowały sobie umiejętności radzenia sobie z emocjami, kryzysowymi sytuacjami.

Zespoły Interwencyjne obejmują kompleksową pomoc rodziny wobec, których została wszczęta procedura „Niebieskie Karty”. Porównując dane z poszczególnych gmin najwięcej przypadków przemocy w rodzinie i objęcia rodziny pomocą odnotowano w gminie Miasto Sochaczew, zaraz potem w Gminie Teresin i Sochaczew, w pozostałych gminach zdecydowanie mniej, co obrazuje poniższy wykres:

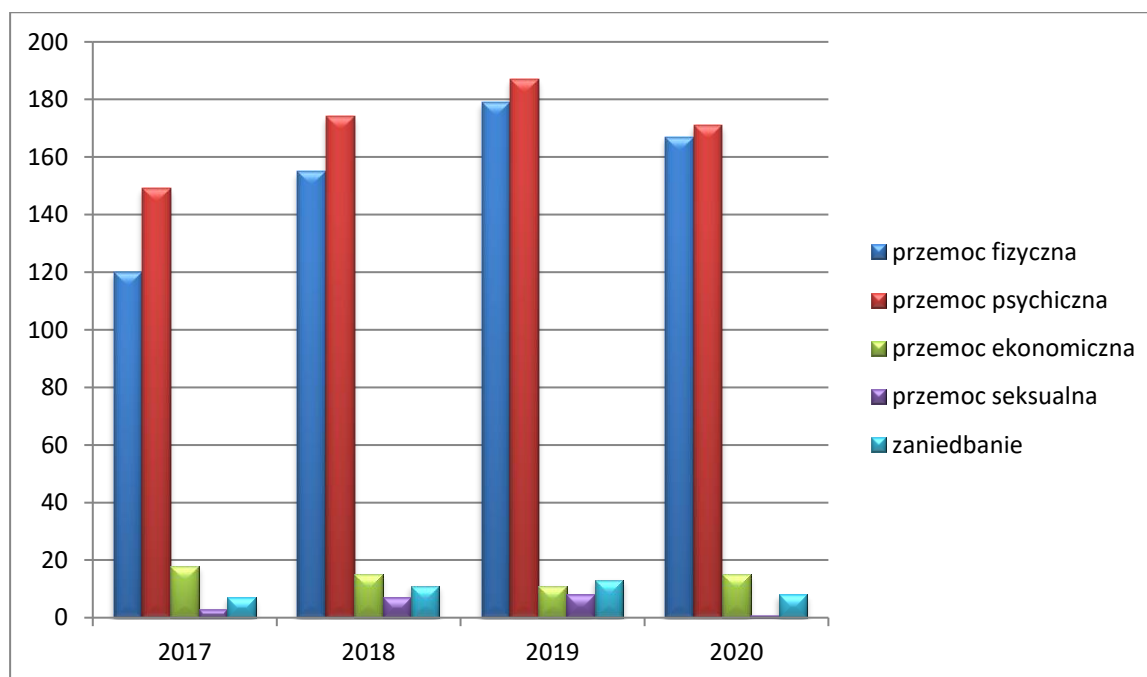
Dane dotyczące osób doświadczających przemocy w rodzinie, z informacji uzyskanych z Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych obrazuje poniższy wykres:

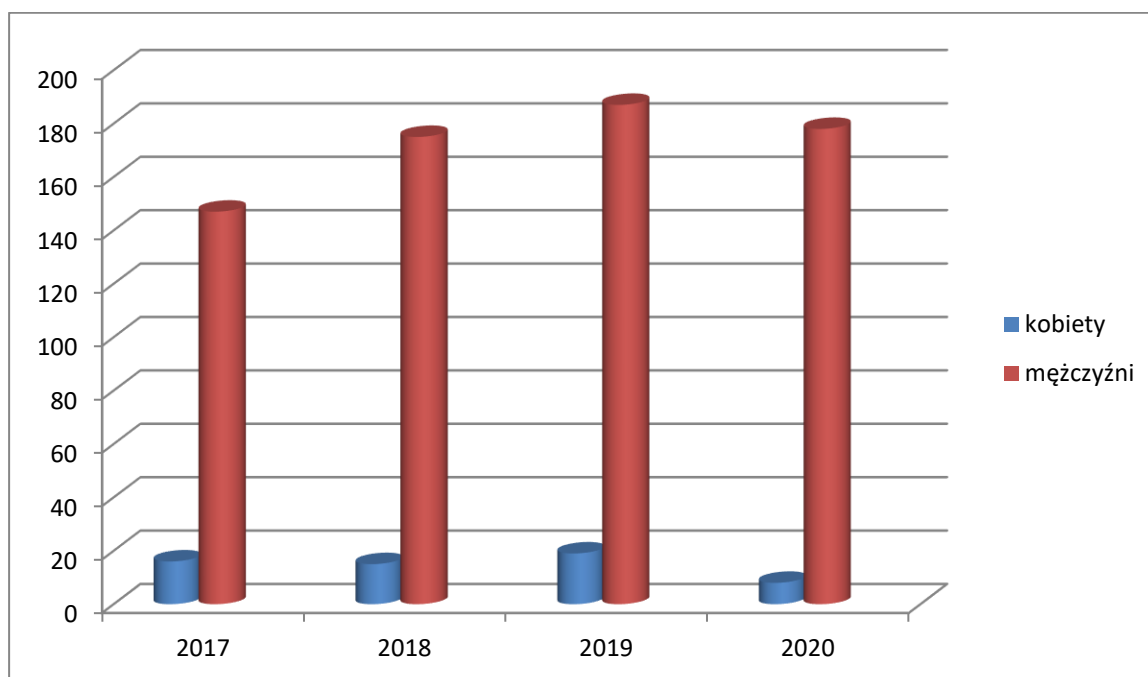
Największa liczba wśród ofiar przemocy domowej to kobiety, dużo mniej dzieci, choć należy wziąć pod uwagę fakt, że dzieci są najczęściej świadkami przemocy. Nawet, jeśli przemoc fizyczna nie dotyka dzieci, można uznać, że dzieci wychowujące się w domu, gdzie ma miejsce przemoc wobec innych domowników ponoszą konsekwencje psychiczne, podobne do tych, które ponoszą osoby bezpośrednio doświadczające przemocy. To, że kobiety najczęściej doświadczają przemocy, jest to pewną prawidłowością w skali całego powiatu, ale też w skali kraju. Z racji tego chociażby, że są słabsze fizycznie od swoich partnerów. W 2020 roku wzrosła liczba mężczyzn będących ofiarami przemocy w rodzinie. Nie uzyskano danych odnośnie osób niepełnosprawnych, jako ofiar przemocy w rodzinie, możemy przypuszczać, że jeśli takich osób jest dosyć znaczna liczba, zwłaszcza jeśli chodzi o zaniedbanie, które także jest formą przemocy.

Diagnostując sytuację związaną z występowaniem przemocy w rodzinach powiatu sochaczewskiego należało przyjrzeć się także formom przemocy, jaka miała miejsce we wszystkich rodzinach, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”.

Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące form przemocy w rodzinie w odniesieniu do wszystkich rodzajów przemocy występujących w rodzinach objętych pomocą, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. Dane obrazują zsumowane przypadki pochodzące ze wszystkich gmin powiatu sochaczewskiego.

Jeśli chodzi o osoby stosujące przemoc, ich liczbę i zróżnicowanie ze względu na płeć przedstawi następujący wykres:

Widać tutaj ogromną dysproporcję i przeważającą liczbę mężczyzn, którzy stosują przemoc wobec swoich najbliższych. Z danych uzyskanych od Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Sochaczewie wynika, że niewielki odsetek osób stosujących przemoc skierowano do skorzystania z programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy. W powiecie istnieje możliwość udziału w takim programie jednak nie było minimalnej liczby osób pozwalającej utworzyć grupę. Z informacji uzyskanych od przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych i kuratorów sądowych wynika, że niezwykle trudno zmotywować osoby stosujące przemoc do udziału w programie. Wskazuje to na duże zapotrzebowanie na różnego rodzaju wsparcie dla specjalistów w tym obszarze pracy. Należy to wziąć pod uwagę projektując konkretne działania skierowane do specjalistów pracujących ze sprawcami przemocy.

Poza motywowaniem osób stosujących przemoc w rodzinie do podjęcia terapii lub udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy, grupy robocze współpracowały w ramach kompetencji własnych z Poradnią Leczenia Uzależnień, Gminnymi Komisjami ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Prokuraturą, Sądem, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Tę współpracę należy wzmacniać, aby pomoc w sytuacjach związanych z występowaniem przemocy w rodzinie była skuteczna i przynosiła korzyści dla całej rodziny uwikłanej w przemoc i nierzadko różnego rodzaju uzależnienia.

Procedura „Niebieskie Karty” wyraźnie wskazuje podmioty, zobowiązane do wszczynania procedury w związku z podejrzeniem przemocy. Poza pracownikami socjalnymi, policją do działania zobowiązani są przedstawiciele oświaty, służby zdrowia.

Niestety w powiecie sochaczewskim poza policją i pracownikami socjalnymi raczej nikt nie wszczyna procedury Niebieskie Karty. Z danych uzyskanych od przedstawicieli oświaty wynika, że istnieje potrzeba szkoleń dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla rad pedagogicznych, dla rodziców i warsztatów dla uczniów oraz informacji na temat procedury Niebieskie Karty. Pedagodzy szkolni zwrócili uwagę na potrzebę stworzenia:

- lokalnych kampanii społecznych opisujących mechanizmy przemocy, obalających mity i stereotypy, promujących metody wychowawcze bez przemocy
- programów edukacyjnych w szkołach, domach kultury – dla dzieci i dorosłych
- warsztatów kompetencji rodzicielskich dla rodziców z uwzględnieniem nastoletnich mam

„Największą przeszkodą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie jest sama osoba poszkodowana, której sytuacja stała się codziennością. Poszkodowani tworzą kamuflaż działania przemocowego. Służby powołane do działań antyprzemocowych muszą bardziej być widoczne w terenie i nie mogą lekceważyć symptomów pojawiających się przy zgłoszeniach.”

Taka wypowiedź w ankiecie dla pracowników oświaty wskazuje na konieczność jeszcze większego zaangażowania w upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie i jej przeciwdziałania. Należy kontynuować działania profilaktyczne w placówkach oświatowych z naciskiem na te, które jeszcze ani razu nie korzystały ze szkoleń i warsztatów oferowanych przez specjalistów z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie, a także zwiększyć ilość informacji w mediach lokalnych. Krajowy program przeciwdziałania przemocy rodzinie wskazuje także potrzebę współpracy organów samorządu terytorialnego i kościołów lub związków wyznaniowych w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich (art.9.ust 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy).

3. Założenia programu, podstawa prawna, cel główny, cele szczegółowe, działania, oczekiwane rezultaty, wskaźniki

Założenia Programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 i uwzględniają potrzeby środowiska lokalnego. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oparty jest na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych powołanych do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy;
- zmiany świadomości społeczeństwa w pojmowaniu zjawiska przemocy w rodzinie;
- promowania wartości rodzinnych, w tym poszanowania prawa dzieci i młodzieży do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy;
- szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich praw do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania;
- ciągłej edukacji mieszkańców powiatu sochaczewskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- promowania alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
- umożliwiania ciągłego podnoszenia umiejętności wychowawczych przez rodziców

Podstawy prawne:

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 jest realizacją art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którym do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Celem programu jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy oraz przeciwdziałanie temu zjawisku, a także zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań w zakresie profilaktyki i informowania społeczeństwa, interwencji w przypadku już zaistniałej przemocy, pomocy prawnej oraz psychologicznej osobom doznającym przemocy oraz działań wobec osób stosujących przemoc, poprzez ich edukowanie i korygowanie agresywnych postaw i zachowań. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2020 poz. 1359)

Ustawę z dnia 16 maja 2019 r. o Policji (Dz. U. 2019 poz. 1091)

Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572),

Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. 2020 poz. 1444),

Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2020, poz. 30),

Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2020 r. Nr 142, poz. 920),

Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873)

Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218, 956)

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych samorządu powiatowego należy:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej

Istotną rolę w wykonywaniu powyższych zadań odgrywa współpraca interdyscyplinarna różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych. Gdyż daje to szansę na zwiększenie efektywności działań i skuteczne rozwiązywanie problemów związanych z przemocą.

Celem głównym niniejszego programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie sochaczewskim.

Cel szczegółowy: Podnoszenie świadomości społecznej oraz zmiana postaw i stereotypów w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania:

- opracowanie i wdrożenie powiatowego programu służący działaniom profilaktycznym w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2021-2025
- organizowanie lokalnych kampanii społecznych, które:
 - obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,
 - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,
 - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)
 - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc
- edukowanie lokalnego społeczeństwa w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- współpraca ze szkołami z terenu powiatu w celu organizowania zajęć profilaktycznych z zakresu przemocy.

Oczekiwane rezultaty:

- wzrost prawidłowych postaw i zachowań oraz poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemu przemocy w rodzinie.
- ograniczenie społecznej tolerancji na zjawisko przemocy w rodzinie.
- podniesienie świadomości rodziców na temat prawidłowych metod wychowawczych.
- rozwój prawidłowych zachowań oraz ograniczenie zjawiska przemocy u dzieci i młodzieży
- rozpowszechnienie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny wśród jak najszerszej liczby odbiorców.

Wskaźniki:

- liczba wykonanych oraz przekazanych broszur, plakatów oraz ulotek dotyczących występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz informujących o możliwościach uzyskania wsparcia dla ofiar przemocy na terenie powiatu sochaczewskiego
- liczba kampanii informacyjno – promocyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie
- liczba opracowanych i wdrożonych programów profilaktycznych dla rodziców, dzieci i młodzieży

- liczba prelekcji i pogadanek dla rodziców

Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla ofiar przemocy.

Działania:

- prowadzenie specjalistycznego punktu konsultacyjno-informacyjnego dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i uzależnieniami
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla ofiar
- zorganizowanie grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy

Oczekiwane rezultaty:

- szeroki dostęp do informacji dla ofiar przemocy
- dostęp do nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego dla ofiar przemocy
- zapewnienie schronienia osobom w sytuacjach kryzysowych (hostel)

Wskaźniki:

- liczba osób korzystających z pomocy w ramach punktu konsultacyjno – interwencyjnego dla ofiar przemocy w podziale na wiek i płeć.
- liczba ofiar przemocy korzystających z poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego
- liczba osób skierowanych do domu samotnej matki mieszczącego się na terenie powiatu sochaczewskiego

Cel szczegółowy : Ograniczenie stosowania przemocy poprzez opracowanie i realizację działań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

- wdrożenie programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy.
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego dla sprawców przemocy.

Oczekiwane rezultaty:

- ograniczenie zjawiska przemocy poprzez zwiększenie umiejętności opanowania własnych emocji u sprawców oraz pracy nad sobą.
- zwiększenie świadomości zachowań agresywnych u sprawców przemocy.
- podniesienie poziomu wiedzy sprawców na temat przemocy poprzez udział w specjalistycznych terapiach.

- zwiększenie liczby sprawców przemocy korzystających z profesjonalnej terapii psychologicznej.

Wskaźniki:

- liczba sprawców przemocy korzystających z poradnictwa psychologicznego.
- liczba wdrożonych programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy

Cel szczegółowy : podnoszenie kwalifikacji grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Współpraca z kościołami, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi

Działania:

- organizacja spotkań superwizyjnych dla Zespołów Interdyscyplinarnych, pedagogów
- organizacja szkoleń i spotkań merytorycznych dla rad pedagogicznych, kuratorów, pracowników socjalnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej
- organizacja szkoleń, prelekcji i warsztatów dla osób działających w poradniach przykościelnych lub organizujących nauki przedmałżeńskie
- szkolenia i warsztaty dla organizacji pozarządowych
- badanie potrzeb szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania przemocy
- organizacja i udział w grupach roboczych gminnych zespołów interdyscyplinarnych

Wskaźniki:

- liczba szkoleń i spotkań merytorycznych dla osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz liczba uczestników szkoleń
- liczba szkoleń dla prelekcji i warsztatów dla osób działających w poradniach przykościelnych lub organizujących nauki przedmałżeńskie
- liczba uzyskanych informacji (ankiet) związanych z potrzebami podnoszenia kwalifikacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- liczba posiedzeń gminnych zespołów interdyscyplinarnych
- liczba osób uczestniczących w szkoleniach, prelekcjach, warsztatach

4. Realizatorzy i współrealizatorzy programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie ma charakter długofalowy. Będzie realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie przy współpracy z samorządami lokalnymi, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, policją, służbą zdrowia, oświatą, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring programu będzie prowadzony corocznie, poprzez sprawdzanie stopnia osiągnięcia celów założonych w programie. Zakłada się możliwość korekty programu w przypadku niewystarczającej skuteczności zrealizowania założonych działań.

Ewaluację programu prowadzić będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie przy wykorzystaniu informacji od pozostałych realizatorów programu. Informacje o realizacji programu będą przedkładane Radzie Powiatu w ramach corocznych sprawozdań z zakresu działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie.

6. Ocena i ewaluacja Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar w rodzinie na lata 2016-2020 został opracowany na podstawie badań przeprowadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sochaczewie. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, który trafił do przedstawicieli następujących instytucji:

- Komenda Powiatowa Policji w Sochaczewie
- Gminne Zespoły Interdyscyplinarne w każdej gminie
- Sąd Rejonowy w Sochaczewie
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sochaczewie
- Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie w Sochaczewie
- Szkoły mieszczące się na terenie powiatu sochaczewskiego

Wskaźniki wyraźnie pokazały, że w porównaniu z latami poprzednimi minimalnie wzrosła ilość przypadków przemocy w rodzinie, ale także wzrosła ilość zakładanych „Niebieskich Kart”, co wskazywać może na wzrost świadomości społeczeństwa i prawidłowe reagowanie na sytuacje przemocy. Wśród osób doświadczających przemocy najczęściej było kobiet. Pomoc, jakiej im udzielono była kompleksowa, począwszy od konsultacji psychologicznych, prawnych i socjalnych, aż po skierowanie do domów samotnej matki. Dużo gorzej wyglądała sytuacja związana ze sprawcami przemocy. Tylko pojedyncze osoby zostały skierowane do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy. Głównym celem programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie było zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie sochaczewskim. Do realizacji celu przewidziano szereg działań interwencyjnych, terapeutycznych oraz profilaktycznych. Większość z nich udało się osiągnąć. Przez cały czas trwania programu prowadzono szkolenia i warsztaty w szkołach. Od 2016 r. odbyło się:

- 28 warsztatów dla rodziców, w których uczestniczyło ok. 500 osób
- 83 warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej ze szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych. W warsztatach uczestniczyło ok. 2500 osób
- 2 szkolenia dla wolontariuszy pracujących z dziećmi zagrożonymi przemocą
- 25 szkoleń dla Rad Pedagogicznych w szkołach znajdujących się na terenie powiatu sochaczewskiego. Przeszkolono ponad 500 nauczycieli
- 4 szkolenia dla specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (kuratorzy, pracownicy socjalni), w szkoleniach uczestniczyło 113 osób.

Program na lata 2016-2020 nie zakładał innych działań w obszarze oświaty, jednak bieżące potrzeby wskazywały na rozszerzenie działań profilaktycznych. W związku z tym odbyły się:

- 2 spotkania dla rodziców dzieci i młodzieży ze spektrum autyzmu we współpracy ze Stowarzyszeniem „Nie-grzeczne dzieci”
- cykl warsztatów dla 53 uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Sochaczewie
- 4 spotkania dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych (uczestników WTZ)
- 15 szkoleń dla wychowawców przedszkolnych w przedszkolach powiatu sochaczewskiego – przeszkolono 200 wychowawców

Podjęto także temat alienacji rodzicielskiej, poza warsztatami dla rodziców dzieci przedszkolnych odbyły się także spotkania dla rodziców będących w trakcie rozwodu, pozwalające zminimalizować koszty psychiczne dzieci związane z sytuacją okołorozwodową opiekunów.

Dzięki zaplanowanym działaniom problem przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaistniał w mediach lokalnych, poprzez cykliczne artykuły oraz audycje radiowe. Powstał Powiatowy program służący działaniom profilaktycznym w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2016-2020. Organizowano konkursy literackie i plastyczne dla dzieci i dorosłych, zapraszano mieszkańców powiatu do udziału w piknikach i zabawach z elementami profilaktyki. Wszystkie te działania zostały zahamowane przez pandemię SARS Cov-2, która rozprzestrzeniła się w 2020 r. Z uwagi na ochronę zdrowia i życia mieszkańców nie odbyły się zaplanowane na ten rok spotkania, konkursy i warsztaty, jednak udało się część zadań zrealizować wykorzystując Internet.

Nie udało się spowodować, aby oddziaływanie na sprawców przemocy było skuteczne i efektywne. Wciąż brakuje narzędzi sprzyjających motywowaniu osób stosujących przemoc w rodzinie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy. Program taki powstał, jednakże grupy robocze zespołów interdyscyplinarnych nie kierują do udziału w nim. To duże wyzwanie do podjęcia w programie przeciwdziałania przemocy na lata następne.

7. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań wynikających z Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 będą środki finansowe z budżetu powiatu sochaczewskiego, środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.

8. Harmonogram